

JAC. PRIEM ARCHITECT 1914-2011

Ik heb het genoeg gehad enkele keren Jac. Priem te ontmoeten waaruit naar voren kwam met een bijzondere Oirschotenaar aan tafel te zitten.

Na zijn dood in 2011 was de SBEO benieuwd naar zijn archief en zijn werken. Na enkele gesprekken met zijn dochter Mariken was zij bereid het archief aan de SBEO over te dragen. Eind 2012 hebben wij, Ton Pel, Ben van Dorst en ondergetekende, zo'n 5 m3 tekeningen, calques en dossiers naar een woning in Moorland vervoerd voor verder onderzoek.

Dat alles heeft geresulteerd in een archivering, een dossierlijst van 1004 werken, een boekwerk en een tentoonstelling over het oeuvre van Jac. Priem. Zo'n 85% van zijn werken staan in Oirschot en de Beerzen. In bijna alle straten staat wel een ontwerp van Jac. Priem   Wie was Jac. Priem ?

Jac. was de oudste zoon van Jan Priem, een bouwmeester en aannemer die vele projecten rond 1920 in Oirschot realiseerde. Hij bouwde o.a. het klooster Nazareth voor de zusters Franciscanessen aan de Koestraat.

Jac. was erg leergierig en heeft zich als jongeling reeds verdiept in de esthetica van de architectuur. Reeds op 17 jarige leeftijd, voordat hij studeerde voor architect, tekende hij al fraaie woningen, o.a. voor zijn tantes Noyen aan het Noyenstraatje en een landhuis voor J. Nuijens aan de Spoordonkseweg.

Jac. ging in 1933 studeren aan de Leergangen in Tilburg, de huidige Academie van Bouwkunst, en na diverse onderbrekingen studeerde hij af in 1942.

Zijn studieopdrachten waren vooral openbare gebouwen zoals een postkantoor, dorpskerken, een raadhuis e.d. Zijn afstudeerproject was een Tehuis voor 120 ouden van dagen met o.a. een kapel en een Rector woning.

Vóór de oorlog ontwierp Jac. vooral particuliere woningen en ontginningsboerderijen met opvallende entrees, erkers en luifels met minimalistische dakranddetails en ramen met onderluiken. Zijn ontwerpen bevatten vooral kenmerken van de Delftse School, een plastische vormtaal in baksteen uitgevoerd in ambachtelijke metselverbanden, hoge steile daken, hoekschoorstenen en natuurstenen accenten. Een traditionele architectuur die onderwezen werd door prof. Grandpré Molière van de TU Delft.

In 1937 ontwierp Jac. de vleugel achter het Hof van Solms voor de zieke TBC zusters Franciscanessen. Een fraai ontwerp met gemetselde bogen en een galerij op de verdieping overdekt met een glazen dak. Helaas gesloopt in 2009.

In de oorlog hield Jac. zich voornamelijk bezig met afstuderen, tekenen van meubels, een buitenaltaar voor de H. Eik en 7 bruggen voor landgoed Baest. Meteen na de bevrijding werd Jac. aangesteld als Rayonleider oorlogsschade monumenten door het Rijksbureau voor Monumentenzorg voor de gemeenten Boxtel, Liempde, Best en Oirschot.

Hij moest zo snel mogelijk op alle waardevolle panden affiches in het Engels en Nederlands aanbrengen voor het beschermen en behouden van het historisch gebouw, zelfs het puin (debris) mocht niet verwijderd worden en bewaard blijven voor hergebruik.

Na de oorlog ontwierp Jac. vooral wederopbouwboerderijen en woningen met name in Oirschot en de Beerzen. Omdat alle plannen via het nationaal Bureau Wederopbouw Boerderijen liepen voor de goedkeuringen voor de uitvoering en de financiële bijdrage, was het een omvangrijk en langdurig proces.

Het Rijk begon zelf eerst na de oorlog met noodgebouwen te plaatsen. Allerlei belangenorganisaties, waaronder b.v. de Plattelandsvrouwen moesten hun goedkeuring geven en de boerderijen moesten een streekeigen karakter krijgen. De boerderijen moesten voorzien worden van verdiepingszolders van holle bakstenen, betonnen stalramen met ventilatieklep, groepstallen met automatische drinkbakjes voor het vee, de w.c. moest in het woongedeelte en geen bakoven meer in de woning.

Jac. ontwierp niet alleen voor particuliere opdrachtgevers maar ook voor gemeenten, woningwetwoningen, o.a. in Oirschot en Nieuw Vossemeer.

Ook diverse scholen, o.a. in Oirschot: de ULO school aan de Jan van Speijklaan, de Antoniuschool in Straten, de gymzaal in de Lindenlaan, de Mariaschool aan de Kloosterstraat en de kleuterschool Eucalypta in de Notel.

Ook in de regio de Kempen realiseerde hij verschillende kleuterscholen.

Verder boerenleenbanken o.a. in Vessem en 3 in Oirschot.

Bijzondere projecten buiten Oirschot waren :

- een lichtdrukkerij met bovenwoning aan de Grote Berg in Eindhoven
- een boekwinkel met bovenwoning in Valkenswaard.
- de grafsteen voor bisschop Mgr. Bekkers te St. Oedenrode.

Jac. heeft verder vele werkzaamheden verricht voor diverse kloosters, kerken en voor bijna alle industriële opdrachtgevers van Oirschot.

Als medewerkend en uitvoerend architect was Jac. betrokken bij de bouw van het Consultatiebureau aan de Gasthuisstraat en het bejaardenhuis Sint Joris beiden i.s.m. C. Geenen en de woningen aan de Dr. Feijstraat i.s.m. E. Nijsten.

Behalve als architect heeft Jac. de nodige bijdragen geleverd aan de gemeenschap van Oirschot. Jac. was medeoprichter en 25 jaar hopman bij de Scouting, secretaris van de Harmonie en medeoprichter van de Hockeyclub.

De SBEO zal trachten met dit boekwerk en deze tentoonstelling het erfgoed van Jac. te waarderen en indien mogelijk zijn waardevolle werken te beschermen.

Jac. Priem: architect, wijs, integer en bescheiden, bedankt voor uw bijdragen voor het Erfgoed van Oirschot.

Ik wil verder eenieder bedanken die heeft bijgedragen aan het boekwerk en deze tentoonstelling, m. n. Mariken en Bart Lips, Ton Pel en Ben van Dorst.